

STUDIEPLAN FÖR ALKOHOLEN OCH SAMHÄLLET

ALKOHOL OCH CANCER

**ALKOHOLEN
OCH SAMHÄLLET**

30 procent av de cancerfall som alkoholen orsakar i Sverige orsakas av låg eller måttlig alkoholkonsumtion.

"Om du är för trött för att ta ditt barn till fotbollsmatchen på söndagen har du druckit för mycket." Claudia Fahlke, professor i hälsopsykologi.

TEMA 2016/2017:
ALKOHOL OCH CANCER

Studiecirkel som arbetsform

Studiecirkeln är en demokratisk arbetsform där deltagarna tillsammans lär sig mer om ett ämne de är intresserade av.

Genom gemensamma reflektioner och diskussioner ökar hela gruppens samlade kunskap. Studiehandledningen ska stimulera till diskussioner och samtal, inte ge alla svar. Här finns inget facit, inget rätt eller fel. Bara förslag till frågeställningar. Naturligtvis kan ni välja helt andra frågor att diskutera.

Det här materialet utgår från tre träffar, men kan naturligtvis delas upp i fler, beroende på hur mycket ni vill fördjupa er i varje frågeställning.

För att räknas som studiecirkel ska ni:

- vara minst tre deltagare och kan vara upp till 20 deltagare, varje deltagare ska delta vid minst tre träffar och minst en av de tre första träffarna
- träffas en till tre gånger per vecka, men det går också att träffas till exempel varannan vecka
- arbeta en till fyra studietimmar per gång, en studietimme är 45 min
- träffas minst tre gånger och totalt minst nio studietimmar
- arbeta tills det gemensamma målet har uppnåtts

Ta kontakt med närmaste NBV-kontor så hjälper de er att komma igång. Närmaste kontor hittar du på www.nbv.se.

Träff 1

Diskussionsfrågorna till den här träffen baseras på texterna på sidorna 1-19 i rapporten "Alkohol och cancer".

DISKUTERA

1. Läs "Sammanfattning" på sidan 7. Vad tänker ni om de fakta som presenteras där? Kände ni till detta förut? Vad var nytt för er?
2. Redan 1988 drog Världshälsorganisationens cancerforskningsorgan IARC slutsatsen att alkohol är cancerframkallande. Trots detta är det fortfarande många som inte känner till kopplingen mellan alkohol och cancer. Varför är det så tror ni?
3. I texten "Hur orsakar alkohol cancer" nämns det att det finns tecken på att alkohol även kan påverka omsättningen av medicinerna i kemoterapi (cellgiftsbehandlingen). Vad tänker ni om detta? Hur skulle detta faktum kunna påverka rekommendationerna kring alkoholkonsumtion vid cellgiftsbehandling?
4. Gå igenom de cancersjukdomar som IARC har accepterat som orsakade av alkohol. Vad tänker ni om de fakta som presenteras? Är det något som förvånar er eller är anmärkningsvärt?
5. I texten "Möjlig underskattning av alkoholrelaterade cancersjukdomar" beskrivs problemet med att gruppen icke-konsumenter även innefattar före detta alkoholkonsumenter. Kände ni till detta? Vad blir konsekvenserna av att före detta alkoholkonsumenter finns med i gruppen icke-konsumenter?
6. På sidan 18 finns en liten intervju med professor Tim Stockwell. Han menar att alkoholpolitiken formas utifrån ett företagsintresse. Håller ni med om att det är så? Kan det vara olika i olika länder? Använd gärna era egna erfarenheter.
7. Tim Stockwell menar att vi befinner oss vid ett vägskäl inom alkoholpolitik och vetenskap, och jämför med 1960-talet då medvetenheten ökade om sambanden mellan rökning och lungcancer. Minns ni själva hur det var innan denna medvetenhet fanns? Eller har ni hört hur det var? Vad tycker ni om Stockwells jämförelse? Vad skulle det innebära för politik, attityder och beteende om medvetenheten om kopplingen mellan alkohol och cancer mer liknade dagens medvetenhet om tobak och cancer?
8. Finns det något i de texter ni har läst som ni tycker var extra anmärkningsvärt eller nytt för er? Berätta för varandra och diskutera.

TILL NÄSTA GÅNG:

Nästa träff baseras på sidorna 20-31.

Träff 2

Diskussionsfrågorna baseras på texterna på sidorna 20–31 i rapporten.

- **Har ni några frågor eller funderingar från förra träffen?**
Ta en stund för att diskutera detta.

DISKUTERA

1. Titta på tabellerna 1–3 på sidorna 22–24. Är det något ni inte förstår?
Diskutera tillsammans. Vad tycker ni om de siffror som presenteras?
2. Figur 1 på sidan 25 visar alkoholkonsumtion i genomsnitt per person respektive dödsfall per 100 000 invånare åren 2001–2014. Vad tänker ni om förhållandet mellan de två kurvorna?
3. Alkoholforskaren Harold Holder säger i intervjun på sidan 28 att få beslutsfattare läser vetenskapliga artiklar. Varför tror ni att det är så? Tar ni själva del av vetenskapliga artiklar? Håller ni med om behovet av att sprida forskning i en lättillgängligare form?
4. Sverige är det land i EU som har sämst kunskap om att alkohol är cancerframkallande. Varför kan det vara så?
5. I texten ”Kännedom om alkohol och cancer” förs åsikten fram att nya svenska riktlinjer för alkoholkonsumtion måste ta hänsyn till resultaten om förhållandet mellan alkohol och cancer. Håller ni med om detta? Vad tror ni att konsekvenserna skulle bli om riktlinjerna tog hänsyn till dessa resultat?
6. Tycker ni att kopplingen mellan alkohol och cancer är ett fungerande argument för en restriktiv alkoholpolitik? Skulle ni själva kunna och vilja använda detta argument?
7. På sidorna 30–31 finns rutor med förslag på strategier för att öka kunskapen om kopplingen mellan alkohol och cancer samt politiska åtgärder för att minska alkoholkonsumtionen. Läs förslagen och diskutera dessa. Håller ni med? Är det genomförbara förslag? Har ni fler eller andra förslag?
8. Forskaren Frida Dangart menar att genom att förmedla forskning ger vi människor en möjlighet att ta ställning och ändra sin livsstil. Vad tänker ni om detta? Har ni egna exempel där forskning och kunskap fått er att ändra något i er livsstil?
9. Tror ni att kunskap om kopplingen mellan alkohol och cancer skulle få människor att dricka mindre, eller inte alls?
10. Finns det något i de texter ni har läst som ni tycker var extra anmärkningsvärt eller nytt för er? Berätta för varandra och diskutera.

TILL NÄSTA GÅNG:

Nästa träff baseras på sidorna 32–42.

Träff 3

Diskussionsfrågorna baseras på texterna på sidorna 32–42 i rapporten.

- **Har ni några frågor eller funderingar från förra träffen?**
Ta en stund för att diskutera detta.

DISKUTERA

1. I texten "Beroende diskriminerar inte" beskriver Claudia Fahlke hur beroende fungerar. Hennes bild är att alkohol idag finns med överallt. I vilka sammanhang upplever ni att alkohol finns med? Hur tror ni att risken för att hamna i ett alkoholberoende påverkas av tillgängligheten och exponeringen av alkohol? Hur tycker ni att vården bör ta upp alkoholvanor på bästa sätt? Utgå från egna erfarenheter.
2. "Med toleransen till vardagsdrickandet kommer också frågorna om hur man ska förhålla sig till alkohol." Håller ni med om detta? Känner ni igen Claudia Fahlkes bild av att det finns en ökad öppenhet i samtal om alkoholkonsumtion? Vad kan denna öppenhet i så fall leda till? För ni egna samtal om alkoholkonsumtion med vänner, släktingar, kollegor eller andra? Vore det möjligt att föra in ämnet alkohol och cancer i ett sådant samtal?
3. På sidan 36 finns en ruta som beskriver tre trender kring synen på alkohol i IQs Alkoholindex 2014. Läs de tre punkterna och samtala med varandra. Har ni också lagt märke till dessa trender? Är det något ni inte håller med om? Vad kan trenderna leda till? Återkoppla gärna till det ni har lärt om alkohol som faktor bakom sjukdomsbyrden av cancer.
4. I texten "Bör alkoholindustrin regleras som tobaksindustrin" görs jämförelser mellan hur tobaks- respektive alkoholindustrin behandlas i politiska sammanhang. Vilka är likheterna mellan de båda industrierna? Vilka är skillnaderna i hur de behandlas? Varför tror ni att det är så? Håller ni med om att de politiska åtgärderna mot alkoholindustrin i större utsträckning borde likna dem som finns mot tobaksindustrin?
5. Inte minst media rapporterar gärna om studier som visar att måttlig alkoholkonsumtion är bra för hälsan. Hur reagerar ni på den typen av rapportering? Vilka invändningar kan man ha mot detta? Hur kan ni bidra till att föra fram en mer nyanserad och/eller korrekt bild av alkoholens effekter på hälsan?
6. De som växer upp med en restriktiv alkoholpolitik har lägre alkoholkonsumtion i vuxen ålder, visar en svensk studie. Vad tänker ni om det resultatet? Hur var det då ni själva växte upp? Minns ni några alkoholpolitiska åtgärder som infördes eller förändrades? Minns ni några kampanjer eller liknande?

- 7.** Svenskarna har jämförelsevis låg kunskap om sambanden mellan alkohol och cancer. Det har gjorts försök att öka kunskapen, bland annat i en kampanj från Cancerfonden våren 2016. Kampanjen avbröts dock efter hård kritik. Vissa kritiker menade att kampanjen förde fram ett budskap om att den som får cancer får skylla sig själv om den exempelvis dricker alkohol. Det förekom även ifrågasättande mot att alkohol verkligen kunde orsaka cancer. Vad tänker ni om den här sortens reaktioner? Är det möjligt att sprida kunskap om kopplingen mellan alkohol och cancer utan att skuldbelägga? Om ni var kampanjledare – vilket budskap skulle ni föra ut? Vilka skulle vara den viktigaste målgruppen att nå? Finns det andra sätt att sprida kunskapen om alkohol och cancer?
- 8.** Finns det något i de texter ni har läst som ni tycker var extra anmärkningsvärt eller nytt för er? Berätta för varandra och diskutera.

Avslutning och reflektion

Summera vad ni har gjort och vilka frågor ni har diskuterat. Lägg gärna till personliga reflektioner om vad ni såg och tänkte och om hur gruppen som helhet reagerade.

Låt sedan var och en i gruppen fundera på frågorna:

- Vilka nya tankar har du fått?
- Vad är det som berört dig mest?
- Vad kommer du att ta med dig härifrån?

Gå varvet runt och låt var och en svara utan att bli avbruten.

Nu när cirkeln är slut är det bra att fånga upp allas tankar kring cirkeln. Gör gärna en skriftlig utvärdering där var och en får svara på frågorna, som ni lämnar till NBV-kontoret.

- Vad har varit bra?
- Vad har varit mindre bra?
- Hur kan man gå vidare?

Alkoholen och samhället ges ut en gång om året. Varje år väljs ett huvudtema ut och en internationell forskargrupp får i uppdrag att sammanfatta forskningen kring detta. Dessutom innehåller rapporten intervjuer och korta artiklar om intressant alkoholforskning från det senaste året. Rapporten ges ut av IOGT-NTO och Svenska Läkaresällskapet.

